

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚ/ΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΔΡΑΜΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΦΥΤΟΪΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ

Δράμα, 05-02-2025

ΠΡΟΣ: Όπως ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

Ταχ. δ/ση.: Διοικητήριο, 66133 ΔΡΑΜΑ
Πληροφ.: Κων/νος Σίμογλου
Τηλ.: 25213-51247
Φαξ: 25213-51204
Ηλ. δ/ση: pfedaokdramas@vivaldi.net

ΘΕΜΑ: Καστανή ρυτίδωση των καρπών της τομάτας (*Tobamovirus fructirugosum*)

ΣΧΕΤ.: α) Τα με αρ. [8284/24-09-2019](#), [4679/09-03-2020](#), [1647/07-07-2020](#), [13888/20-08-2020](#), [5645/17-09-2020](#), [93370/5607/16-04-2021](#) και [256461/13488/21-05-2023](#) έγγραφα μας

- β) Ο [Εκτελεστικός Κανονισμός \(ΕΕ\) 2024/2970](#) για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2019/2072 όσον αφορά μέτρα για την πρόληψη της παρουσίας του ιού της καστανής ρυτίδωσης των καρπών τομάτας σε φυτά προς φύτευση του είδους *Solanum lycopersicum* L. και των υβριδίων αυτού, καθώς και του είδους *Capsicum annuum* L., και για τον καθορισμό της συχνότητας των επίσημων ελέγχων.

Σε συνέχεια των προηγούμενων ενημερώσεών μας (α σχετικά έγγραφα) όσον αφορά στην ασθένεια που προκαλείται από τον **Ιό της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας** (νέα διωνυμική ονοματολογία: *Tobamovirus fructirugosum*), σάς ενημερώνουμε για τα εξής:

Με βάση τις εκθέσεις των Κρατών-Μελών της ΕΕ και την ανάλυση κινδύνου τού ΕΡΡΟ, συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο συγκεκριμένος επιβλαβής οργανισμός **έχει εξαπλωθεί ευρέως** στο έδαφος της Ένωσης. Ως εκ τούτου, ο συγκεκριμένος επιβλαβής οργανισμός **έχει πλέον καταχωριστεί ως ενωσιακός ρυθμιζόμενος επιβλαβής οργανισμός μη καραντίνας** στο Παράρτημα IV τού Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2019/2072, με όριο ανοχής 0%, και υπάγεται σε κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη της παρουσίας του στους σπόρους και στα φυτά προς φύτευση **τομάτας και πιπεριάς**.

Η διακίνηση των σπόρων προς σπορά και τα φυτά προς φύτευση τομάτας και πιπεριάς εντός της Ένωσης, γίνεται μόνο εάν συνοδεύονται από **φυτοϋγειονομικό διαβατήριο**. Επίσης τα συγκεκριμένα φυτά προς φύτευση και οι σπόροι τους που εισέρχονται στην Ένωση θα πρέπει να συνοδεύονται από πιστοποιητικό φυτοϋγείας. Καθορίζεται η συχνότητα των επίσημων ελέγχων στα φορτία των φυτών προς φύτευση τομάτας και των υβριδίων αυτών καθώς και πιπεριάς **κατά την πρώτη άφιξη τους στην Ένωση**, τουλάχιστον σε ποσοστό 20%. Τα φορτία των εν λόγω φυτών προς φύτευση καταγωγής Ισραήλ και Κίνας, υποβάλλονται σε δειγματοληψία και δοκιμές σε ποσοστά 50% και 100% αντίστοιχα.

Η υποχρέωση ενημέρωσης των Τμημάτων Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων της Χώρας, από τους εμπόρους – διακινητές σπόρων τομάτας και πιπεριάς από άλλα Κράτη Μέλη της Ε.Ε., **εξακολουθεί να ισχύει**.

Περιγραφή της ασθένειας

Υπενθυμίζεται ότι ο συγκεκριμένος ιός, διαπιστώθηκε για πρώτη φορά στη Χώρα μας το 2019 και έχει εντοπιστεί σε αρκετές περιοχές.

Ο ιός της καστανής ρυτίδωσης των καρπών της τομάτας **μεταδίδεται με επαφή** (μέσω των εργαλείων, των υλικών, των ρούχων, των υποδημάτων ή των χεριών κατά τις καλλιεργητικές εργασίες), μέσω **μολυσμένου πολλαπλασιαστικού υλικού** και **μολυσμένου σπόρου**. Βασική εστία μόλυνσης αποτελεί και το **έδαφος**, στο οποίο ο ιός, αν υπάρχουν μολυσμένα φυτικά υπολείμματα, μπορεί να επιβιώσει τουλάχιστον για έξι μήνες. Επίσης, στις θερμοκηπιακές καλλιέργειες η μόλυνση μπορεί να γίνει από τα σωματίδια του ιού που διατηρούνται πάνω στα υλικά κατασκευής των θερμοκηπίων.

Στην τομάτα, τα συμπτώματα που προκαλούνται από την εν λόγω ασθένεια εξαρτώνται τόσο από την ποικιλία των φυτών όσο και από τις καιρικές συνθήκες και εμφανίζονται στα φύλλα, στα στελέχη και στους καρπούς. Τα συμπτώματα στα φύλλα περιλαμβάνουν **χλώρωση, μωσαϊκό, ποικιλοχλώρωση, κατσάρωμα, παραμόρφωση των φύλλων και μερικές φορές νημάτωση**. Σε ποδίσκους, κάλυκες και μίσχους μπορεί να παρουσιαστούν **νεκρωτικές κηλίδες**. Οι καρποί εμφανίζουν κίτρινους ή καστανούς δακτυλίους, καστανές περιοχές και ρυτίδωση, όπως επίσης παραμορφώσεις και ανομοιόμορφη ωρίμαση. Τα παραπάνω συμπτώματα καθιστούν τους καρπούς της τομάτας μη εμπορεύσιμους. Τα προσβεβλημένα φυτά τομάτας παρουσιάζουν μειωμένη ανθοφορία και καρπόδεση. Στην πιπεριά, τα συμπτώματα στα φύλλα περιλαμβάνουν παραμορφώσεις, ανομοιόμορφο χρωματισμό με κίτρινες και καστανές περιοχές και πράσινες ραβδώσεις.

Για την **πρόληψη** του συγκεκριμένου ιού και για τον περιορισμό της εξάπλωσής του όταν εμφανίζεται, προτείνεται η λήψη των ακόλουθων μέτρων:

α) Χρησιμοποίηση **υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού** (απόκτηση φυτών προς φύτευση μόνο με τη συνοδεία **φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου**).

β) Έλεγχος, σε τακτά χρονικά διαστήματα, των φυτών και **ασφαλή απομάκρυνση** και καταστροφή αυτών που εμφανίζουν ιολογικά συμπτώματα. Η απομάκρυνση των φυτών από το θερμοκήπιο πρέπει να γίνεται με προσοχή, χρησιμοποιώντας μεγάλες πλαστικές σακούλες εντός των οποίων θα τοποθετούνται τα συμπτωματικά φυτά, καθώς και τα γειτονικά προς αυτά φυτά. Η καταστροφή αυτών συνιστάται να γίνεται με ταφή σε βάθος σε ακαλλιέργητο σημείο της εκμετάλλευσης.

γ) **Απολύμανση** των εργαλείων με εμβάπτιση σε διάλυμα χλωρίνης εμπορίου 10% ή Virkon S.

δ) Καλό **πλύσιμο** των χεριών με σαπούνι πριν από κάθε χειρισμό των φυτών.

ε) Κάλυψη των παπουτσιών και χρησιμοποίηση **γαντιών μιας χρήσης** από τους εργαζόμενους, καθώς και **αλλαγή ρούχων** κατά τις μετακινήσεις μεταξύ διαφορετικών εγκαταστάσεων. Αποφυγή επαφής των υγιών φυτών με χέρια τα οποία έχουν έρθει σε επαφή με μολυσμένα φυτά κατά τις διάφορες εργασίες, εκτός αν προηγουμένως τα χέρια έχουν πλυθεί καλά.

στ) Καλό **πλύσιμο** όλων των επιφανειών, δίσκων κλπ. εντός των θερμοκηπίων κατά τη διαδικασία της μεταφύτευσης ή της φύτευσης.

Τυπικά συμπτώματα καρπών τομάτας με κίτρινες κηλίδες (Πηγή: EPPO, Dr. Aviv Dombrovsky)

Νέκρωση των σέπαλων σε νεαρούς καρπούς τομάτας (Πηγή: EPPO, Prof. Salvatore Davino)

ζ) Μείωση όσο είναι δυνατόν της μετακίνησης των εργατών μεταξύ των διαφόρων τομέων της επιχείρησης.

η) Αφαίρεση των ζιζανίων στους χώρους γύρω από το θερμοκήπιο.

θ) Απομάκρυνση και **καταστροφή των υπολειμμάτων της καλλιέργειας** μετά το τέλος αυτής, καθώς και **απολύμανση** των χώρων τού θερμοκηπίου

ι) **Αποφυγή δανεισμού κυψελών** με βομβίνους από ή προς άλλους καλλιεργητές και

ια) τοποθέτηση **τάπητα με απολυμαντικό** (χλωρίνη) στην είσοδο τού θερμοκηπίου.

Παρακαλούνται οι υπεύθυνοι επιστήμονες των καταστημάτων φπ, οι συνταγογράφοι φπ και οι σύμβουλοι να ενημερώνουν τους καλλιεργητές – συνεργάτες τους με κάθε πρόσφορο μέσο για την επιδημιολογία της ασθένειας.

Στην ιστοσελίδα τού Υπ.Α.Α.Τ. υπάρχει [αναρτημένο ενημερωτικό φυλλάδιο](#) σχετικά με την καστανή ρυτίδωση των καρπών της τομάτας, καθώς επίσης και [ενημερωτικό φυλλάδιο](#) όσον αφορά την συμπτωματολογία της ασθένειας στην τομάτα και την πιπεριά.

**ΜΕ ΕΝΤΟΛΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ
Η ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΣΩΤΗΡΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ

Συμπτώματα σε φυτά τομάτας και πιπεριάς που προκαλούνται από τον ιό *Tobamovirus fructirugosum*

Μωσαϊκό και παραμόρφωση φύλλων σε φυτά τομάτας

Παραμόρφωση φύλλων τομάτας

Παραμόρφωση φύλλων τομάτας

Μεταχρωματισμός – ανομοιόμορφη ωρίμανση σε καρπούς τομάτας

Συμπτώματα σε καρπό τομάτας

Ραβδώσεις και αποχρωματισμοί σε καρπούς τομάτας

Νεκρώσεις σε σέπαλα και βλαστούς σε φυτά τομάτας

Συμπτώματα σε καρπούς πιπεριάς

Συμπτώματα σε φύλλα πιπεριάς

Πηγή εικόνων: EPPO, <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/photos>

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΠΡΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑ:

- 1) Καλλιεργητές Π.Ε. Δράμας, ηλεκτρονική αποστολή (βάσει καταλόγου επαφών)
- 2) Φυτοφαρμακεία Π.Ε. Δράμας Π.Ε. Δράμας, ηλεκτρονική αποστολή
- 3) Συνταγογράφους γ. φαρμάκων Π.Ε. Δράμας, ηλεκτρονική αποστολή
- 4) Σύμβουλοι καλλιεργητών, ηλεκτρονική αποστολή

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

- 1) Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
  - α) Γεν. Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής, Δημοκρατίας 1, 69100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ
  - β) Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας Περιφέρειας Π.Α.Μ.Θ., Δημοκρατίας 1, 69100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ
- 2) Δήμοι ΠΕ Δράμας, ηλεκτρονική αποστολή
- 3) Π.Κ.Π.Φ.Π. & Φ.Ε. Καβάλας, Αγ. Λουκάς – Τέρμα Αμυνταίου, Τ.Θ. 1235, 651 10 ΚΑΒΑΛΑ
- 4) Δ/ση Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Καβάλα, gveneti@minagric.gr
- 5) Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων Δράμας, Θεμιστοκλέους, 66100 ΔΡΑΜΑ
- 6) Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων Καβάλας, Κων/νου Παλαιολόγου 4, Τ.Θ. 1267, 65403 ΚΑΒΑΛΑ
- 7) ΓΕΩΤ.Ε.Ε. – Παράρτημα Αν. Μακεδονίας, geoteeam@otenet.gr - Με την παράκληση να ενημερώσει τα μέλη του
- 8) Εσωτερική διανομή, Τμήμα Φυτικής και Ζωικής Παραγωγής, Δ.Α.Ο.Κ. Δράμας